EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2021 12 15
COM(2021) 970 final

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

dėl Vandens pagrindų direktyvos (2000/60/EB), Aplinkos kokybės standartų direktyvos (2008/105/EB, iš dalies pakeistos direktyva 2013/39/ES) ir Potvynių direktyvos (2007/60/EB) įgyvendinimo

Suplanuotų priemonių programų įgyvendinimas
Naujos prioritetinės medžiagos
Išankstinis potvynių rizikos vertinimas ir galimai didelės potvynių rizikos teritorijos

{SWD(2021) 970 final} - {SWD(2021) 971 final}

1. Įvadas

Priėmusi komunikatą dėl Europos žaliojo kurso[1], ES ėmėsi svarbių veiksmų, kad būtų sprendžiamos vienu metu visose aplinkos terpėse patiriamos tarpusavyje susijusios klimato kaitos, pavojaus sveikatai, biologinės įvairovės nykimo ir taršos krizės. Reaguojant į šias krizes labai svarbus vaidmuo tenka tvariam vandens kokybės ir kiekio valdymui, grindžiamam esama teisine sistema ir plataus užmojo Europos žaliojo kurso bei vėlesnių iniciatyvų įgyvendinimu. Šiuo metu teikiamas finansavimas valstybių narių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planams įgyvendinti yra papildoma parama, padedanti šalinti esamų neigiamų veiksnių poveikį gėlo vandens kokybei ir kiekiui ir taip kartu skatinanti perėjimą prie švarios, žiedinės ir anglies dioksido neišskiriančios Europos ekonomikos laikantis žalos nedarymo principo.

2021 m. Europa vėl patyrė ekstremalių su vandeniu susijusių įvykių, kuriuos dar labiau sustiprino klimato kaitos padariniai, poveikį: dėl ekstremalių potvynių Reino ir Maso upių baseinuose, beprecedenčių karščio bangų ir miškų gaisrų tragiškai žuvo žmonės ir buvo padaryta daug milijardų eurų siekianti žala. Nors šie įvykiai tik iš dalies susiję su tinkama vandens politika, jie rodo, kad svarbu gerinti gėlo vandens išteklių valdymą, kurio nuosekliai siekiama jau ilgą laiką, taip pat ir tarpvalstybiniu mastu.

Vandens pagrindų direktyvoje[2] nustatyta pagrindinė Europos vandens politikos ir geros visų paviršinių ir požeminių vandenų būklės užtikrinimo sistema ir bendrieji tikslai. Aplinkos kokybės standartų direktyva[3] (AKS direktyva) ir Požeminio vandens direktyva[4] papildo Vandens pagrindų direktyvą atitinkamai paviršiniam ir požeminiam vandenims taikomais standartais. 2019 m. atlikus ES vandens teisės aktų[5], apimančių šias tris direktyvas ir Potvynių direktyvą[6], tinkamumo patikrą padaryta išvada, kad esama teisinė sistema iš esmės atitinka paskirtį, tačiau ją galima šiek tiek patobulinti. Atlikus patikrą padaryta išvada, kad norint pasiekti Vandens pagrindų direktyvos ir Potvynių direktyvos tikslus, reikės pakankamo finansavimo, spartesnio įgyvendinimo ir geresnio jų tikslų integravimo į sektorių teisės aktus. Kai kurie teisės aktų trūkumai ir galimos su cheminėmis medžiagomis susijusios priemonės bus įvertinti per šiuo metu atliekamą poveikio vertinimą, susijusį su požeminiame ir paviršiniame vandenyse esančių cheminių medžiagų sąrašais[7].

---

[1] https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_lt

[2] 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus, OL L 327, 2000 12 22, p. 1.

[3] 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/105/EB dėl aplinkos kokybės standartų vandens politikos srityje (OL L 348, 2008 12 24, p. 84) su pakeitimais, padarytais 2013 m. rugpjūčio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/39/ES, OL L 226, 2013 8 24, p. 1.

[4] 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/118/EB dėl požeminio vandens apsaugos nuo taršos ir jo būklės blogėjimo (OL L 372, 2006 12 27, p. 19).

[5] https://ec.europa.eu/environment/water/fitness_check_of_the_eu_water_legislation/index_en.htm

[6] 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/60/EB dėl potvynių rizikos įvertinimo ir valdymo, OL L 288, 2007 11 6, p. 27.

[7] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12662-Integrated-water-management-revised-lists-of-surface-and-groundwater-pollutants_lt

Šioje ataskaitoje siekiama pateikti daugiau įžvalgų, be to, ji sudarys dar vieną bendro teisės aktų įgyvendinimo pažangos tikrinimo etapą, kurio rezultatais remiantis bus galima vertinti tolesnius (2022–2027 m.) upių baseinų valdymo ir potvynių rizikos valdymo planus.

Joje pateikiamas Komisijos atliktas valstybių narių naujausių privalomų su vandeniu susijusių ataskaitų vertinimas:

- Priemonių programų pagal Vandens pagrindų direktyvą įgyvendinimo pažanga, antrasis ciklas (2016–2021 m.);
- Prioritetinių medžiagų paviršiniame vandenyje, 2013 m. įtrauktų į sąrašą pagal AKS direktyvą, stebėsena;
- Pirmojo Potvynių direktyvos įgyvendinimo ciklo (2016–2021 m.) išankstinių potvynių rizikos vertinimų peržiūra ir atnaujinimas.

2. Ataskaitų teikimas

Antruosius Vandens pagrindų direktyvoje numatytus upių baseinų valdymo planus, kuriuos buvo privaloma parengti iki 2015 m. gruodžio mėn., Komisija įvertino 2019 m.[8] Tarpines priemonių programų įgyvendinimo ataskaitas reikėjo pateikti iki 2018 m. gruodžio mėn. Pagal Vandens pagrindų direktyvos 18 straipsnį Komisija per trejus metus nuo upių baseinų valdymo planų vertinimo ataskaitos paskelbimo dienos apie priemonių programų įgyvendinimo pažangą turi informuoti Parlamentą ir Tarybą. Tarpinę savo priemonių programų įgyvendinimo ataskaitą pateikė visos valstybės narės.

Kalbant apie AKS direktyvą, šioje ataskaitoje įvertinama 2013 m. patvirtintų reikalavimų, susijusių su 12 naujų medžiagų, įtrauktų į prioritetinių medžiagų paviršiniame vandenyje sąrašą, įgyvendinimo pažanga. Konkrečiai Direktyvos 2008/105/EB, iš dalies pakeistos Direktyva 2013/39/ES, 3 straipsnio 1a dalies ii punkte reikalaujama, kad valstybės narės parengtų ir pateiktų Komisijai papildomą stebėsenos programą ir išankstinę priemonių programą, apimančią naujai į sąrašą įtrauktas medžiagas. Ataskaitas dėl naujų prioritetinių medžiagų pateikė visos valstybės narės.

Galiausiai, kalbant apie antrąjį Potvynių direktyvos ataskaitų teikimo ciklą, pagal 14 straipsnį reikalaujama, kad valstybės narės iki 2018 m. gruodžio 22 d. peržiūrėtų ir atnaujintų savo pirmojo ciklo išankstinius potvynių rizikos vertinimus. Ataskaitas Komisijai reikėjo pateikti iki 2019 m. kovo 22 d. Apie savo pirmųjų išankstinių potvynių rizikos vertinimų atnaujinimą pranešė beveik visos valstybės narės[9].

3. Antrosios priemonių programos. Tarpinis vertinimas

Vandens pagrindų direktyvos 11 straipsnyje reikalaujama, kad valstybės narės parengtų kiekvieno upės baseino rajono priemonių programą ir apibrėžtų jų turinį, kurį turi sudaryti

[8] https://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/impl_reports.htm

[9] Kelios valstybės narės iki nustatyto termino ataskaitų nepateikė. Komisija pradėjo pažeidimo tyrimo procedūras dėl vėlavimo pateikti ataskaitas. Iki šiol nebaigtos tik dvi pažeidimo tyrimo procedūros.

pagrindinės priemonės (11 straipsnio 3 dalis) ir papildomos priemonės (11 straipsnio 4 dalis), taip pat, jei reikia, kitos papildomos priemonės (11 straipsnio 5 dalis).

Valstybių narių buvo paprašyta pateikti pažangos, padarytos įgyvendinant jų apibrėžtas pagrindinių tipų priemones, ataskaitas. Pagrindinių tipų priemonės – tai tipinės priemonės, kurių imamasi siekiant mažinti neigiamus veiksnius, pavyzdžiui, kliūčių šalinimas iš upių, nuotekų valymo įrenginių atnaujinimas, laipsniškas prioritetinių medžiagų atsisakymas ir pan.[10]

Šis priemonių programų vertinimas atspindi padėtį, apie kurią duomenys pateikiami Europos vandens informacinės sistemos (angl. WISE) duomenų bazėje. Kai įmanoma, atskirai išanalizuotos pagrindinės priemonės pagal Vandens pagrindų direktyvos 11 straipsnio 3 dalį ir papildomos priemonės pagal Vandens pagrindų direktyvos 11 straipsnio 4 ir 5 dalis.

Tiesiogiai palyginti upių baseinų valdymo planų ir 2018 m. priemonių programų duomenų dažnai neįmanoma dėl metodologinių problemų, pavyzdžiui, priemonių pokyčių, skirtingų bazinių metų ir vandens telkinių ribų pokyčių. Tačiau pateikta 2016 m. ir 2018 m. informacija ir 2021 m. prognozės vis tiek suteikia kiekybinių duomenų apie pažangą, padarytą įgyvendinant priemonių programas. Šie duomenys kuo išsamiau apžvelgti šiame dokumente ir susijusiame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente.

Bendra padėtis

Iki 2016–2021 m. ciklo vidurio priemonės buvo įgyvendinamos visose valstybėse narėse, tačiau kai kuriais atvejais buvo vėluojama. Lyginant su 2015 m. priemonių programomis, ataskaitas apie pagrindinius priemonių tipus (PPT) pateikė visos valstybės narės, o kelios[11] baigė teikti ataskaitas ir dabar priemonės apima visus jų upių baseinų rajonus. Dauguma valstybių narių padarė tam tikrą pažangą nustatydamos su kiekvienu reikšmingu neigiamu veiksniu susijusį atotrūkį nuo geros būklės ir priemonių, reikalingų gerai būklei pasiekti, įgyvendinimo lygį. Tų valstybių narių (18), kurios pateikė duomenis, leidžiančius atlikti nuodugnesnę analizę ir palyginimą, atveju reikia pažymėti, kad 70–100 proc. upių baseinų rajonų tikslų pasiekta trijose[12] iš jų, o dar keturiose[13] 30–80 proc. rodiklių rodo, kad artėjama prie tikslo tą atotrūkį sumažinti. Dar vienoje valstybėje narėje[14] tikslai pasiekti 16 iš 25 upių baseinų rajonų. Ši pažanga teikia vilčių, nes bus galima geriau nustatyti priemones ir jų prioritetus.

Valstybėse narėse, kurios nustatė ne tik reikšmingus, bet ir kitus neigiamus veiksnius, imtasi priemonių jiems šalinti, apskritai nustatytas atotrūkis nuo geros būklės ir parengti rodikliai įgyvendinimo lygiui, reikalingam gerai būklei pasiekti, nustatyti.

[10] Vandens pagrindų direktyvos 2022 m. ataskaitų teikimo gairėse pateiktas pagrindinių priemonių tipų sąrašas, p. 387.
[11] Danija, Graikija, Kroatija ir Slovėnija.
[12] Estija, Latvija, Malta.
[13] Austrija, Čekijos Respublika, Prancūzija ir Portugalija.
[14] Ispanija.

Valstybė narė	Upės baseino rajonas	Įgyvendintos visos priemonės	Įgyvendintos visos suplanuotos priemonės	Įgyvendintos kai kurios priemonės	Įgyvendintos kai kurios suplanuotos priemonės	Neįgyvendinta jokių priemonių
AT	3			3		
BE	8	1		5	1	1
BG	4			1	3	
CY	1			1		
CZ	3			3		
DE	10			10		
DK	4				4	
EE	3			3		
EL	14			14		
ES	25			25		
FI	8		8			
FR	14			7	7	
HR	2			2		
HU	1		1			
IE	3			3		
IT	8		1	3	4	
LT	4				4	
LU	2			2		
LV	4				4	
MT	1			1		
NL	4			4		
PL	10				10	
PT	10			9	1	
RO	1			1		
SE	5				5	
SI	2			2		
SK	2			2		

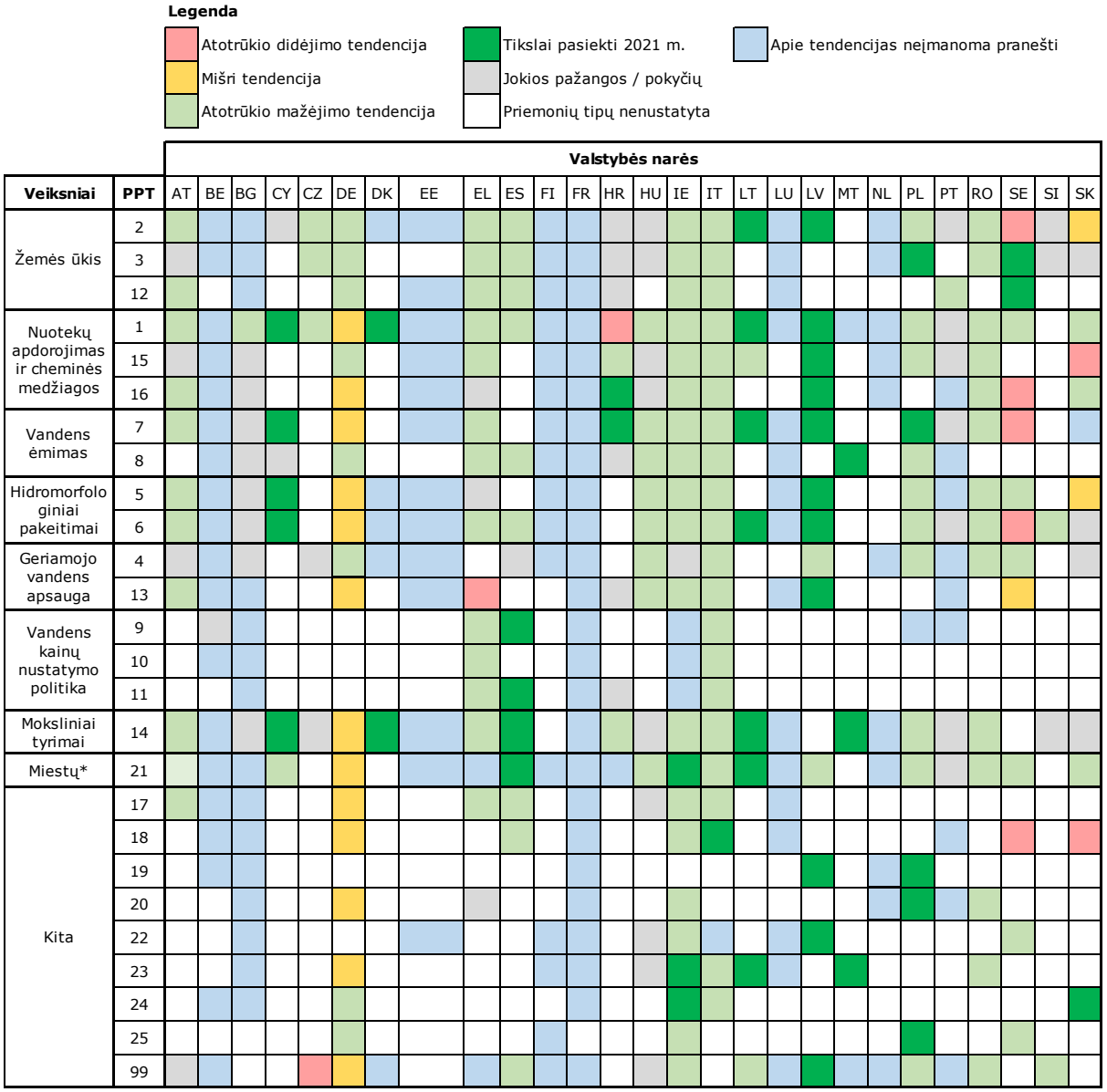
1 lentelė. Būklė ir pažanga, padaryta patvirtinus antruosius upių baseinų rajonų valdymo planus

Valstybės narės taip pat pranešė apie kliūtis, su kuriomis susidūrė įgyvendindamos savo priemonių programas. Kaip parodyta 2 lentelėje, didžiausios kliūtys yra finansų trūkumas, vėlavimas ir valdymas.

		Kliūtys							
Valstybė narė	Upės baseino rajonas	Valdymas	Vėlavimas	Finansų trūkumas	Mechanizmų trūkumas	Priemonių trūkumas	Ekonominis neefektyvumas	Ekstremalūs reiškiniai	Kita
AT	3								
BE	8		3	3	2				2
BG	4		4		1	1			
CY	1								
CZ	3	3	3	3	3		3	3	
DE	10		10	4	10	9	7	4	10
DK	4		4						4
EE	3		3	3	3				
EL	14		14						
ES	25	25	25	25	25				
FI	8			8	8				
FR	14	14	14	14	14				14
HR	2		2	2	2				
HU	1	1	1	1	1	1		1	1
IE	3	3		3			3		3
IT	8	5	5	8	7	1	2	6	
LT	4								
LU	2							1	2
LV	4			4				4	
MT	1		1						
NL	4		4	4			4		4
PL	10	3	3	3	3	4	4	2	5
PT	10		8	9			8	8	
RO	1		1	1	1		1		1
SE	5				5				
SI	2			2					
SK	2		2	2			2		2

2 lentelė. Kliūtys, trukdančios įgyvendinti atskirų upių baseinų rajonų priemonių programas

Toliau pateikiamoje 3 lentelėje apibendrinamos kiekvienos valstybės narės laikotarpio viduryje prognozuotos tikslų, susijusių su skirtingų neigiamų veiksnių poveikiu ir atitinkamais PPT, įgyvendinimo antrojoje ciklo pusėje (2018–2021 m.) tendencijos. Atotrūkio didėjimo tendencija rodo, kad tolstama nuo teisės akte numatytų tikslų, o jo mažėjimo tendencija rodo, kad nuo tikslo skiriantis atotrūkis mažėja.

**Miestų teritorijų, transporto ir pastatytos infrastruktūros keliama tarša*

3 lentelė. Numatoma pagrindinių tipų priemonių įgyvendinimo 2018–2021 m. pažanga, apie kurią pranešta

3.1 Kova su tarša

Patvirtinus Europos žaliąjį kursą, kova su tarša atsidūrė dėmesio centre. Nulinės taršos siekis buvo įtvirtintas išsamiame Nulinės taršos veiksmų plane[15] ir cheminių medžiagų strategijoje tvarumui užtikrinti[16]. Įgyvendinant strategiją „Nuo ūkio iki stalo“[17] (kurioje, be kita ko, daugiausia dėmesio skiriama maisto medžiagų praradimo bei pesticidų mažinimui ir ekologinio žemės ūkio plėtrai) ir Vaistų strategiją[18] (kuria, be kita ko, siekiama mažinti antibiotikų kiekį aplinkoje) taip pat bus galima sparčiau mažinti vandens taršą.

Tarša iš žemės ūkio šaltinių

Remiantis ataskaitomis, žemės ūkis yra viena iš pagrindinių priežasčių, dėl kurių nepavyksta pasiekti geros ES vandens telkinių būklės. Žemės ūkio veikla gali būti pasklidosios paviršinių ir požeminių vandenų taršos nitratais ir pesticidais[19] priežastis. Be pasklidosios taršos, reikšmingas neigiamas veiksnys – ir vandens ėmimas žemės ūkiui, dėl kurio nepavyksta užtikrinti geros požeminio vandens telkinių kiekybinės būklės.

Valstybės narės visų pirma rengia priemones, skirtas taršai maisto medžiagomis iš žemės ūkio šaltinių mažinti (PPT Nr. 2), taršai pesticidais iš žemės ūkio šaltinių mažinti (PPT Nr. 3) ir žemės ūkio konsultavimo paslaugoms diegti (PPT Nr. 12). Iš ataskaitų taip pat matyti, kad visos valstybės narės yra nustačiusios bendrąsias taisykles dėl nuotekų iš žemės ūkio šaltinių išleidimo.

Dešimt valstybių narių šias taisykles taiko visoje teritorijoje, o kitos taiko skirtingas taisykles, priklausomai nuo upės baseino rajono, arba dviem atvejais tik nitratų pažeidžiamose zonose. Pagal valstybių narių pateiktus duomenis, situacija, susijusi su PPT Nr. 2, yra gana gera: rodiklių atotrūkis mažėja, o tai reiškia, kad priemonėmis veiksmingai gerinama būklė ir mažinamas atotrūkis nuo geros būklės; iš kiek mažesnio skaičiaus valstybių narių prognozių jokios pastebimos tendencijos nematyti, o tai reiškia, kad taikomos priemonės nėra veiksmingos gerinant vandens būklę ir šiais atvejais reikia dėti daugiau pastangų. Kalbant apie PPT Nr. 3 ir Nr. 12, situacija nevienareikšmiška: daugelis valstybių narių duomenų apie šiuos pagrindinių priemonių tipus nepateikė arba tų tipų nenustatė. Tais atvejais, kai priemonės nustatytos, matyti, kad daugumos rodiklių atotrūkis mažėja, tačiau daug valstybių narių jokios pastebimos tendencijos nenurodė, o tai reiškia, kad poveikis pagal šiuos PPT gerinant vandens būklę nėra veiksmingas ir šiais atvejais reikia dėti daugiau pastangų.

Pagal valstybių narių priemonių programas įgyvendinamos priemonės apima priemones, grindžiamas Nitratų direktyva[20], kurios naujausioje įgyvendinimo ataskaitoje[21] rekomenduojama sugriežtinti priemones užterštose teritorijose, ir priemones, numatytas

[15] https://ec.europa.eu/environment/strategy/zero-pollution-action-plan_en
[16] https://ec.europa.eu/environment/strategy/chemicals-strategy_en
[17] EUR-Lex – 52020DC0381 – LT – EUR-Lex (europa.eu).
[18] https://ec.europa.eu/health/human-use/strategy_lt
[19] EAA 2018 m. vandens vertinimas. Europos aplinkos agentūra (europa.eu).
[20] 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 91/676/EEB dėl vandenų apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių, OL L 375, 1991 12 31, p. 1.
[21] EUR-Lex – 52021DC1000 – LT – EUR-Lex (europa.eu).

naujuose bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) strateginiuose planuose, kurie Komisijai turi būti pateikti ne vėliau kaip 2022 m. sausio 1 d. Neseniai paskelbtoje Europos Audito Rūmų ataskaitoje analizuojama, kokiu mastu BŽŪP ir ES vandens politika skatina tausų vandens naudojimą žemės ūkyje[22]. Komisijos nuomone, BŽŪP padeda siekti šio tikslo įvairiomis priemonėmis ir veiksmais. Naujoji BŽŪP suteikia svarbią galimybę padidinti užmojį ir finansuoti papildomas priemones, naudingas darniam vandens išteklių valdymui žemės ūkyje, taikant I veiklos srityje numatytas naujas ekologines sistemas ir II veiklos srityje numatytą kaimo plėtros programą. Naujojoje BŽŪP daugiausia dėmesio skiriama devyniems konkretiems tikslams, apibrėžtiems Komisijos pasiūlymo[23] 6 straipsnyje, iš kurių trys naudingi aplinkai[24]. Kurdamos savo planus, valstybės narės turi prisidėti prie šių konkrečių tikslų įgyvendinimo. Be to, reikalaujama prisidėti prie žaliojo kurso tikslų įgyvendinimo, įskaitant strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ tikslą 50 proc. sumažinti maisto medžiagų praradimą ir 50 proc. sumažinti bendrą cheminių pesticidų naudojimą ir jų keliamą riziką. Šie tikslai, be kita ko, išdėstyti valstybėms narėms išsiųstose BŽŪP rekomendacijose[25].

Namų ūkių ir pramonės keliama tarša

Ataskaitose matyti teigiama tendencija, visų pirma susijusi su priemonėmis, apimančiomis nuotekų valymo įrenginių statybą ar modernizavimą (PPT Nr. 1)[26], prioritetinių ir (arba) prioritetinių pavojingų medžiagų laipsniška atsisakymą (PPT Nr. 15) ir pramoninių nuotekų valymo įrenginių modernizavimą ar tobulinimą (PPT Nr. 16). Beveik visose valstybėse narėse galioja leidimų išdavimo tvarka, pagal kurią kontroliuojamas nuotekų išleidimas iš sutelktosios taršos šaltinių ir kuri taikoma tiek požeminiams, tiek paviršiniams vandenims. Tačiau bent pusė valstybių narių vis dar leidžia išleisti nedidelį kiekį nuotekų, nors kai kuriais atvejais tokius išleidimo atvejus reikia registruoti. Beveik visos valstybės narės ėmėsi priemonių paviršinių vandenų taršai pašalinti.

Teršalų kiekis Europos paviršiniuose ir požeminiuose vandenyse turėtų būti dar labiau sumažintas atlikus planuojamą Miestų nuotekų valymo direktyvos[27] peržiūrą (Komisijos

[22] Specialioji ataskaita Nr. 20/2021: Tausus vandens naudojimas žemės ūkyje: labiau tikėtina, kad BŽŪP lėšomis skatinamas didesnis, o ne efektyvesnis vandens naudojimas, 2021 m. rugsėjo mėn., https://www.eca.europa.eu/lt/Pages/DocItem.aspx?did=59355.
Komisija mano, kad BŽŪP padėjo įgyvendinti Vandens pagrindų direktyvos tikslus taikant įvairius mechanizmus: visų pirma teikiant kompleksinę paramą, išmokas už klimatui ir aplinkai naudingą žemės ūkio praktiką ir žalinimą, išmokas paramos gavėjams, skirtas išlaidoms ir prarastoms pajamoms įgyvendinant Vandens pagrindų direktyvą, padengti ir paramą kaimo plėtrai bei investicijas.

[23] Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos valstybių narių pagal bendrą žemės ūkio politiką rengtinų strateginių planų (BŽŪP strateginių planų), finansuotinų iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), rėmimo taisyklės, COM(2018) 392 *final*.

[24] **4-as konkretus tikslas** – padėti švelninti klimato kaitą bei prisitaikyti prie jos, be kita ko, mažinant išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, ir plėtoti darniąją energetiką energetiką; **5-as konkretus tikslas** – skatinti darnųjį vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, tokių kaip vanduo, dirvožemis ir oras, valdymą, sykiu mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų; **6-as konkretus tikslas** – padėti stabdyti biologinės įvairovės nykimą bei ją didinti, gerinti ekosistemines paslaugas ir saugoti buveines bei kraštovaizdžius.

[25] BŽŪP strateginiai planai; Europos Komisija (europa.eu).

[26] 18 valstybių narių praneša, kad padaryta pažanga šalinant atotrūkį.

[27] 1991 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 91/271/EEB dėl miesto nuotėkų valymo, OL L 135, 1991 5 30, p. 40.

pasiūlymas bus pateiktas 2022 m.), nes direktyva bus taikoma didesniam nuotekų kiekiui ir bus užtikrinta, kad daugiau nuotekų būtų valoma naudojant pažangias valymo technologijas. Persvarstytoje Geriamojo vandens direktyvoje[28] įtvirtintas naujas rizika grindžiamas metodas paskatins vandens tiekėjų ir už Vandens pagrindų direktyvos įgyvendinimą atsakingų subjektų sąveiką.

Be to, atlikus planuojamą Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyvos[29] peržiūrą (Komisijos pasiūlymas bus pateiktas 2022 m.), turėtų pagerėti vandens kokybės standartų laikymasis tiek tiesioginio, tiek netiesioginio išleidimo atvejais ir turėtų būti pabrėžtas poreikis nustatyti aplinkosaugos vadybos sistemą, kuri padėtų spręsti pakartotinio vandens naudojimo ir efektyvaus išteklių naudojimo klausimus.

Naujos prioritetinės medžiagos

Atskirai įvertinta dabartinė į 2013 m. AKS direktyvą įtrauktoms naujoms medžiagoms taikomos stebėsenos ir priemonių įgyvendinimo būklė. Pagal 2013 m. AKS direktyvą visos valstybės narės turėtų stebėti dar 12 medžiagų[30].

Dauguma valstybių narių jau stebi 12 medžiagų, kurios buvo įtrauktos 2013 m. Keturios valstybės narės[31] pranešė apie cheminę būklę, susijusią su visomis stebimomis medžiagomis, ir nustatė visoms medžiagoms, su kuriomis susijusi cheminė būklė nebuvo gera, taikytinas pagrindinių tipų priemones. Dar 11 valstybių narių apžvelgė daugumą stebimų medžiagų ir nustatė visoms medžiagoms, su kuriomis susijusi cheminė būklė nebuvo gera, taikytinas pagrindinių tipų priemones. Kitų valstybių narių informacija buvo neišsami, trūko informacijos apie upių baseinų rajonus ir (arba) medžiagas. Kartais medžiagų stebėsenai naudota kita matrica, nei aprašyta AKS direktyvoje. Dažnai nepateikta jokios informacijos apie šių medžiagų nustatymą šioje matricoje.

2022 m. Komisija pasiūlys peržiūrėti medžiagų paviršiniame ir požeminiame vandenyse sąrašą. Dėl to į medžiagų, kurių išsiskyrimą į vandenį reikia mažinti arba palaipsniui nutraukti, sąrašą gali būti įtraukta daugiau pesticidų, vaistų ir pramoninių cheminių medžiagų.

3.2 Vandens naudojimo efektyvumo didinimas

Į žaliąjį kursą įtrauktas efektyvaus vandens naudojimo klausimas dabar yra svarbi ES politikos darbotvarkės dalis. Žiedinės ekonomikos veiksmų plane[32] pabrėžtas būsimas

[28] 2020 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2020/2184 dėl žmonėms vartoti skirto vandens kokybės, OL L 435, 2020 12 23, p. 1.
[29] 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės), OL L 334, 2010 12 17, p. 17.
[30] 2013 m. įtrauktos medžiagos: dikofolis, perfluoroktansulfonrūgštis ir jos dariniai, chinoksifenas, dioksinai ir dioksinų tipo junginiai, aklonifenas, bifenoksas, cibutrinas, cipermetrinas, dichlorvosas, heksabromciklododekanai, heptachloras ir heptachloro epoksidas, terbutrinas.
[31] Kroatija, Estija, Slovakija, Švedija.
[32] https://ec.europa.eu/environment/strategy/circular-economy-action-plan_en

Reglamento dėl pakartotinio vandens naudojimo minimaliųjų reikalavimų[33], kuriuo bus sudarytos sąlygos vandens, naudojamo drėkinimui, tiekimo alternatyvoms, vaidmuo integruoto vandens išteklių valdymo srityje. Veiksmų plane taip pat paskelbta, kad Komisija sudarys palankesnes sąlygas efektyviai naudoti vandenį pramoniniuose procesuose (pvz., peržiūrėdama Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyvą). 2021 m. ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategijoje[34] raginama užtikrinti prieigą prie gėlo vandens ir efektyviau naudoti vandenį visuose sektoriuose, taip pat skelbiama, kad Komisija padės mažinti vandens naudojimą griežtindama produktams keliamus vandens taupymo reikalavimus. Perėjimas prie vandens taupymo technologijų ir praktikos turi būti remiamas atitinkamomis ekonominėmis priemonėmis.

Įgyvendindamos persvarstytą Geriamojo vandens direktyvą (4 straipsnio 3 dalis), valstybės narės turės imtis priemonių, kad išspręstų šiuo metu faktiškai egzistuojančio didelio nuotėkio problemą. Renovacijos bangos ir Europos bauhauzo iniciatyvos[35] yra susijusios su efektyviu vandens naudojimu statybos sektoriuje. Be to, 2030 m. biologinės įvairovės strategijoje[36] valstybių narių valdžios institucijos raginamos peržiūrėti vandens ėmimo ir užtvenkimo leidimus, kad būtų užtikrintas gamtosauginis debitas. Siekiama, kad ne vėliau kaip iki 2027 m. būtų atkurta gera visų paviršinių vandenų būklė arba potencialas ir gera visų požeminių vandenų būklė.

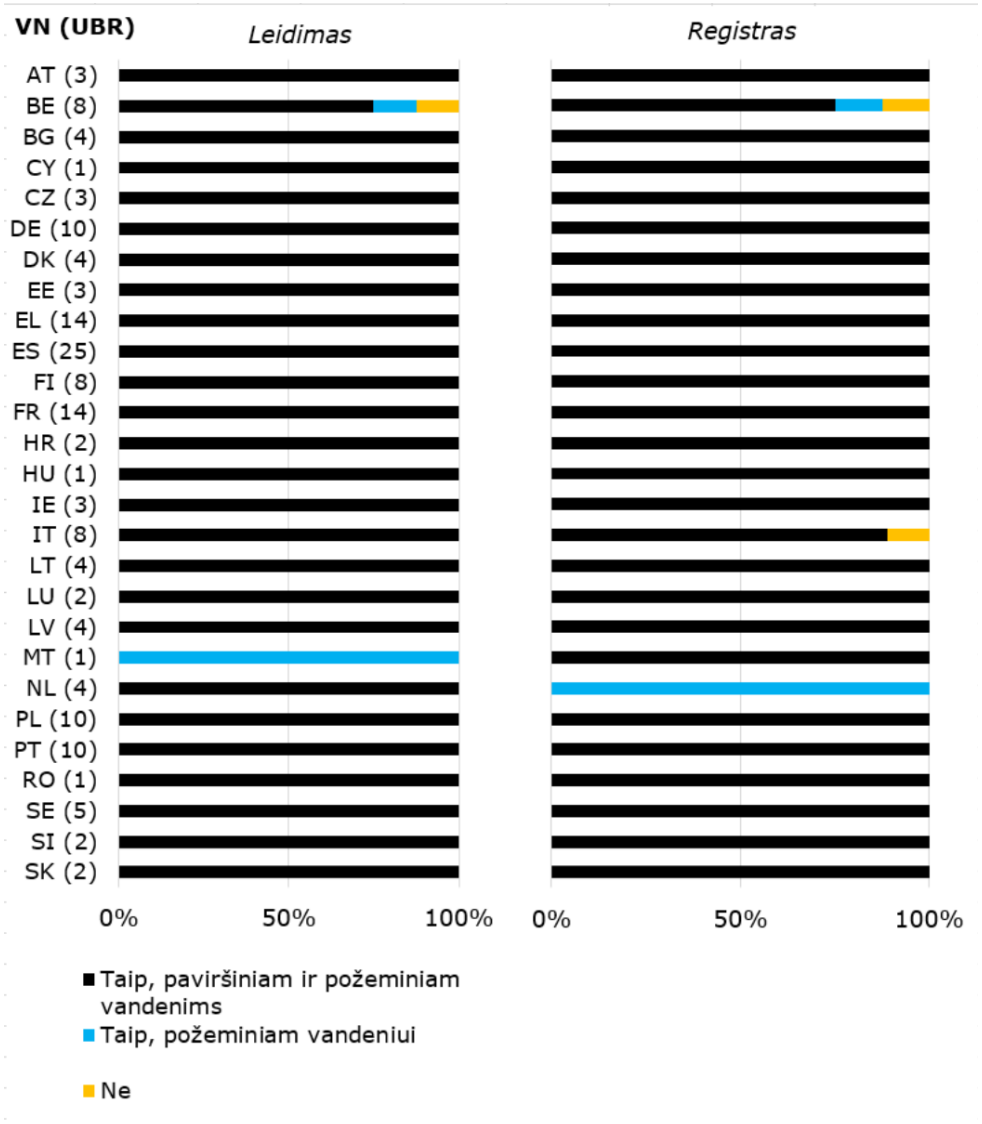
Efektyvus vandens naudojimas buvo ir tebėra vienas iš svarbių valstybių narių prioritetų. Daugiau nei pusė jų ėmėsi priemonių ankstesnio ciklo metu (2010–2015 m.) ir ketina tai daryti ateityje. Dar 10 valstybių narių grupė ankstesnio ciklo metu ėmėsi priemonių, tačiau apie papildomus planus ateityje imtis priemonių nepranešė.

Dauguma valstybių narių nurodė, kad pagrindiniai neigiami veiksniai – vandens ėmimas ir debito nukreipimas. Svarbiausios priemonės, susijusios su vandens ėmimo keliamų pavojų ir poveikio mažinimu, yra debito režimo gerinimas ir (arba) mažiausio gamtosauginio debito nustatymas (PPT Nr. 7, apie kurį pranešama hidromorfologijos skirsnyje), taip pat priemonės, skirtos efektyviam vandens naudojimui užtikrinti, ir techninės priemonės, skirtos drėkinimo, pramonės, energetikos ir namų ūkių sektoriams (PPT Nr. 8). Apie tokias kiekybines priemones pranešė beveik pusė valstybių narių. Be to, užbėgdamos už akių naujajam Reglamentui dėl pakartotinio vandens naudojimo minimaliųjų reikalavimų, 11 valstybių narių pakartotinį vandens naudojimą, kaip vandens išteklių valdymo priemonę, įtraukė į priemonių programas.

Didelė pažanga padaryta įgyvendinant pagrindines priemones, susijusias su *vandens ėmimu*. Iš valstybių narių ataskaitų dėl vandens ėmimo matyti, kad beveik visose valstybėse narėse taikoma leidimų išdavimo tvarka arba naudojamas registras požeminių ir paviršinių vandenų ėmimui kontroliuoti (žr. 1 pav.). Taip pat dauguma valstybių narių taiko koncesijų ir (arba)

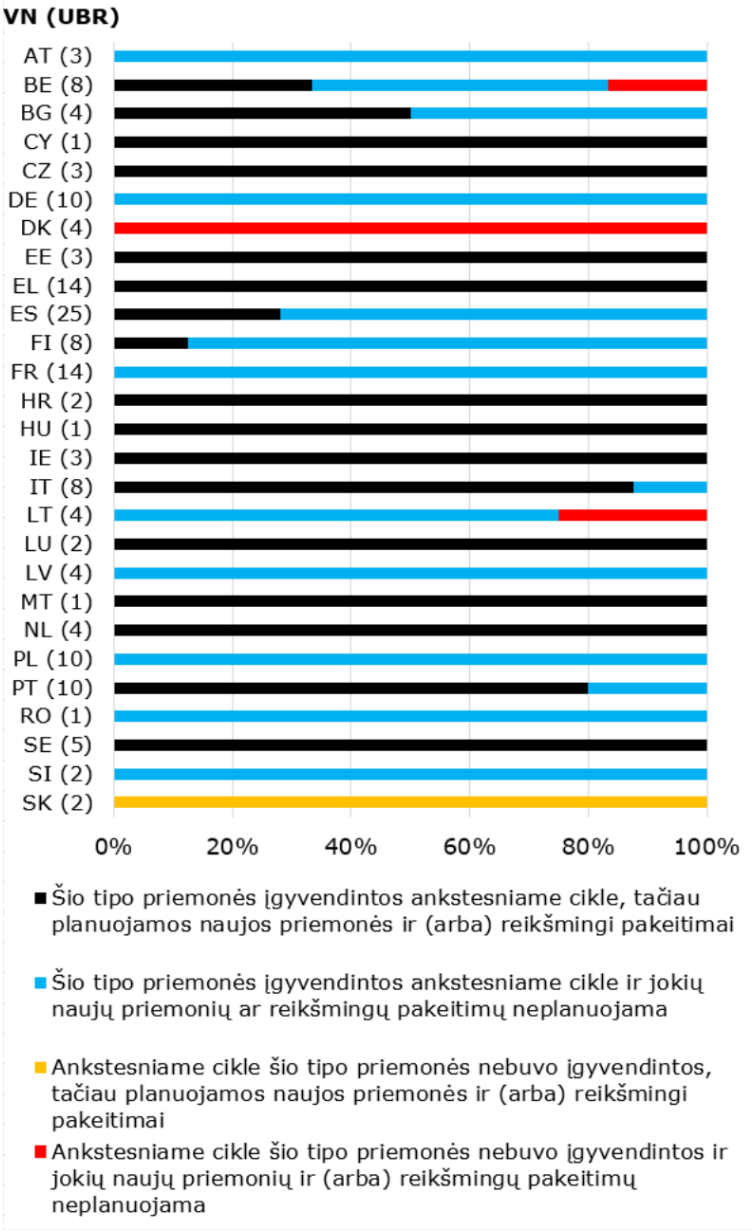
[33] 2020 m. gegužės 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/741 dėl pakartotinio vandens naudojimo minimaliųjų reikalavimų, OL L 177, 2020 6 5, p. 32.
[34] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0082&from=LT
[35] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1603122220757&uri=CELEX:52020DC0662; https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_lt
[36] https://ec.europa.eu/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030_lt

leidimų išdavimo tvarką vandens užtvenkimui kontroliuoti ir (arba) užtvenkimo registrą. Tačiau maždaug pusė jų nurodė, kad mažos apimties ėmimui kontrolė netaikoma.

1 pav. Leidimas arba registras vandens ėmimui kontroliuoti

Dauguma valstybių narių ėmėsi priemonių, susijusių su leidimu dirbtinai papildyti arba padidinti požeminio vandens telkinius (žr. 2 pav.), vykdė tokias priemones ankstesnio ciklo metu arba planuoja jas įgyvendinti dabartinio ciklo metu. Tai padės joms geriau spręsti vandens trūkumo ir taršos problemas.

2 pav. Leidimas dirbtinai papildyti arba padidinti požeminio vandens telkinius

3.3 Prisitaikymas prie klimato kaitos

Tikėtina, kad didėjant klimato kaitos poveikiui bus sunkiau užtikrinti pakankamo kiekio švaraus gėlo vandens prieinamumą[37], todėl, kad būtų užtikrinta, jog bus pasiekti Vandens pagrindų direktyvos tikslai, reikia imtis atitinkamų priemonių. Pagal prisitaikymo prie klimato kaitos ataskaitas (PPT Nr. 24), tik šešios valstybės narės pranešė apie veiksmus, susijusius su paviršiniais vandenimis, o keturios pranešė apie veiksmus, susijusius su

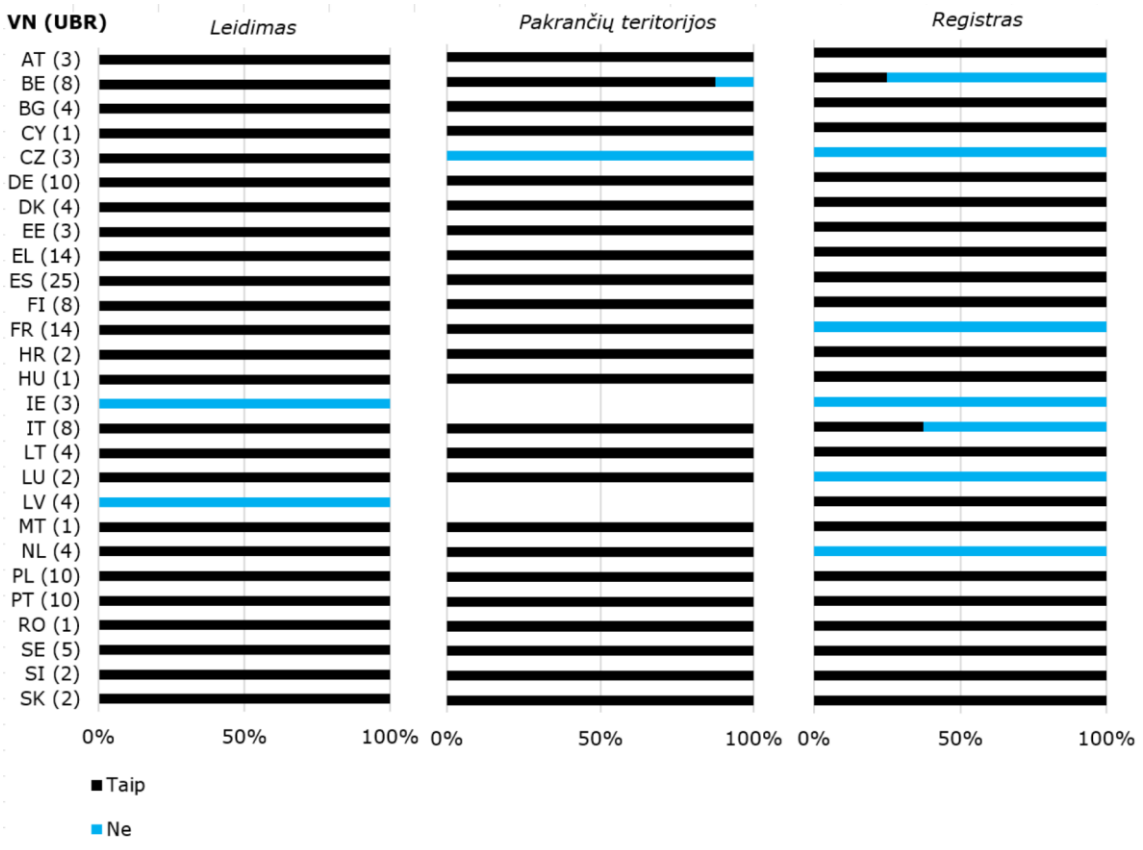
[37] https://www.eea.europa.eu/highlights/water-stress-is-a-major

požeminiais vandenimis. Dauguma valstybių narių nurodė, kad pagrindiniai neigiami veiksniai – pasklidoji tarša, vandens ėmimas arba debito nukreipimas, fiziniai pakeitimai ir užtvankos, kliūtys ir šliuzai. Kitas svarbus neigiamas veiksnys, apie kurį pranešama, yra sutelktosios taršos šaltiniai.

3.4 Hidromorfologinio poveikio mažinimas

Hidromorfologiniai pakeitimai tebedaro didžiausią poveikį vandens telkiniams. Įgyvendinant žaliąjį kursą, visų pirma 2030 m. biologinės įvairovės strategiją ir Darnaus ir išmanaus judumo strategiją[38], atsivėrė papildomos galimybės spręsti hidromorfologinio poveikio klausimus, pavyzdžiui, susijusius su užtvankomis, slenksčiais, pakitusiais požeminio vandens lygiais ir kt. Biologinės įvairovės strategijoje įtvirtinus tikslą – 25 000 km natūraliai tekančių upių Europoje – pabrėžiama upių šoninio ir išilginio susijungimo atkūrimo svarba, kad būtų atkurtas ekosistemų vientisumas.

Vandens pagrindų direktyvoje (11 straipsnio 3 dalies i punktas) reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų vandens telkinių *hidromorfologinių sąlygų kontrolę,* kuri gali būti vykdoma reikalaujant išankstinio leidimo arba registracijos. Iš toliau pateiktos informacijos, kuri buvo įtraukta į ataskaitas, matyti, kuriose valstybėse narėse vandens telkinių fiziniai pakeitimai kontroliuojami taikant leidimų išdavimo tvarką.

[38] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12438-Sustainable-and-Smart-Mobility-Strategy_lt

3 pav. Leidimai, naudojami fiziniams vandens telkinių pakeitimams kontroliuoti

Leidimų išdavimo tvarką fiziniams vandens telkinių pakeitimams kontroliuoti taiko beveik visos valstybės narės. Beveik visose iš jų ši tvarka taikoma ir pakrančių teritorijoms. Dauguma valstybių narių turi fizinių pakeitimų registrą.

Šiuo požiūriu svarbiausios priemonės yra išilginio vientisumo gerinimas (PPT Nr. 5), kiti nei išilginio vientisumo hidromorfologiniai patobulinimai (PPT Nr. 6), debito režimo ir gamtosauginio debito gerinimas (PPT Nr. 7) ir natūralios vandens sulaikymo priemonės (PPT Nr. 23).

Apie paviršinių vandenų išilginio vientisumo gerinimo priemones (PPT Nr. 5) pranešė 20 valstybių narių. Dauguma nurodė, kad pagrindiniai neigiami veiksniai, susiję su šiomis priemonėmis, yra užtvankos, kliūtys ir šliuzai.

Septynios valstybės narės[39] tikisi, kad pažanga užtikrinant išilginį vientisumą bus padaryta ėmusis 2018–2021 m. planuojamų įgyvendinti priemonių. Be to, dvi valstybės narės[40] tikėjosi iki laiko pasiekti tikslus.

Apie priemones hidromorfologijai, išskyrus išilginį vientisumą (PPT Nr. 6), pagerinti, taikomas paviršiniams vandenims, pranešė dauguma valstybių narių, o keturios iš jų – ir apie taikomas požeminiams vandenims. Daugeliu atvejų šiomis priemonėmis planuojama spręsti neigiamų veiksnių, susijusių su fiziniu kanalo, dugno, pakrančių zonos ir (arba) kranto pakeitimu, klausimus.

Valstybės narės privalo pirmiausia nustatyti savo vandens telkinių gamtosauginio debito tikslus (būtina sąlyga gerai upių būklei užtikrinti), o tada įgyvendinti visas šiems tikslams pasiekti būtinas priemones (priskirtas PPT Nr. 7), tarp kurių – vandens ėmimo mažinimas arba pakankamo vandens kiekio išleidimas į žemupius, kai eksploatuojamos užtvankos.

Antruosiuose upių baseinų valdymo planuose apie tai, kad gamtosauginis debitas nustatytas ir užtikrinamas visuose atitinkamuose vandens telkiniuose pranešė tik kelios valstybės narės. Dauguma jų pranešė, kad šį trūkumą planuojama pašalinti šio ciklo metu.

Vėliau 2018 m. priemonių programų ataskaitose pateikta informacija rodo, kad gamtosauginio debito tikslus visiems arba kai kuriems vandens telkiniams nustatė septynios valstybės narės. Panašūs duomenys buvo pateikti ir 2016 m., o tai rodo, kad akivaizdžios pažangos nepadaryta. Kitose valstybėse narėse darbas tęsiamas, tačiau pagal pateiktus rodiklius išsamios pažangos įvertinti neįmanoma.

Kalbant apie priemones, įgyvendintas gamtosauginiam debitui užtikrinti, 20 valstybių narių pranešė apie paviršiniam vandeniui taikomas PPT Nr. 7 priemones ir tik penkios – apie požeminiam vandeniui taikomas PPT Nr. 7 priemones.

[39] Austrija, Vengrija, Airija, Italija, Lenkija, Rumunija ir Švedija.
[40] Kipras ir Latvija.

4. Antras išankstinis potvynių rizikos vertinimas

Kaip matyti iš 2019 m. Komisijos paskelbto vertinimo[41], ES jau yra gerai įtvirtinta potvynių rizikos valdymo sistema.

Taip pat ir per antrąjį įgyvendinimo ciklą (2016–2021 m.) pirmas žingsnis pagal Potvynių direktyvą buvo iki 2018 m. pabaigos parengti išankstinius potvynių rizikos vertinimus ir nustatyti galimai didelės potvynių rizikos teritorijas. Išankstiniai vertinimai daugiausia grindžiami turima informacija apie praeityje įvykusius potvynius ir galimų būsimų potvynių prognozėmis.

Valstybių narių antrojo ciklo išankstinius potvynių rizikos vertinimus[42] įvertino Komisija. Palyginti su ankstesniu ciklu, pusė jų patobulino duomenų rinkimą ir (arba) išankstinio potvynių rizikos vertinimo metodikas. 12-oje valstybių narių, remiantis dabartinėmis metodikomis, buvo atnaujinti didelių būsimų potvynių nustatymo kriterijai. Nors vis daugiau kalbama apie potvynius miestų zonose ir jūros lygio kilimą, vis dar dažniausiai (dviem atvejais iš trijų) užregistruojamas didelių potvynių ES šaltinis – upių potvyniai. Iš kai kurių arba akivaizdžių duomenų matyti, kad daugumoje valstybių narių atsižvelgiama į būsimų potvynių pasekmes žmonių sveikatai, aplinkai, kultūros paveldui ir ekonominei veiklai. Atrodo, kad, palyginti su pirmuoju ciklu, dėmesys aplinkai ir kultūros paveldui padidėjo, nes potencialios didelės potvynių rizikos teritorijų, kuriose aplinka ir kultūros paveldas nebuvo pripažinti svarbiais, procentinė dalis sumažėjo maždaug 10 procentinių punktų. Palyginti su pirmuoju ciklu, padėtis, susijusi su potvynių poveikio registravimu, yra aiškesnė: beveik du trečdaliai valstybių narių pateikė aiškių įrodymų, kad turi aiškią praeityje įvykusių potvynių vertinimo metodiką. Tačiau 60 proc. ES upių baseinų atvejų nėra duomenų apie išlaidas, patirtas dėl potvynių padarytos žalos. Todėl dar yra ką tobulinti, nes tokių duomenų rinkimas padeda apskaičiuoti sąnaudas ir naudą bei nustatyti priemonių prioritetus. Daugumoje valstybių narių apsvarstyti (nors nevienodai nuodugniai) ilgalaikiai pokyčiai (socialiniai ir ekonominiai, infrastruktūros, žemės naudojimo). Be to, iš duomenų matyti, kad visos valstybės narės, atlikdamos išankstinius vertinimus, atsižvelgė į klimato kaitą. Šis aspektas, palyginti su pirmuoju ciklu, patobulintas, nes per pirmąjį ciklą į klimato kaitą neatsižvelgė šešios valstybės narės, o kitų penkių valstybių narių atveju šis klausimas liko neaiškus.

5. Sąnaudos ir finansavimas

Iš 3 skirsnio 2 lentelės matyti, kad dvi pagrindinės valstybių narių nurodytos kliūtys, trukdančios laiku įgyvendinti projektus, yra finansavimo trūkumas ir vėlavimas įgyvendinant projektus.

[41] Siekdama tai patvirtinti, Europos Komisija atliko Potvynių direktyvos vertinimą ir 2019 m. paskelbė savo išvadas https://ec.europa.eu/environment/water/fitness_check_of_the_eu_water_legislation/index_en.htm.
[42] Informacijos apie pirmąjį ciklą (2010–2015 m.) pateikta https://ec.europa.eu/environment/water/flood_risk/overview.htm.

Nors valstybių narių pateikta informacija apie priemonių programų įgyvendinimo išlaidas ir finansavimą apskritai atrodo labai įvairi, konsultacijų bendrovės atliktame tyrime[43] apskaičiuota, kad visuose antruosiuose upių baseinų valdymo planuose numatytoms priemonėms įgyvendinti reikia iš viso mažiausiai 142 mlrd. eurų investicijų. Tačiau visos išlaidos įvertintos nepakankamai, nes yra didelių duomenų spragų, be to, į vertinimą neįtrauktos veiklos ir infrastruktūros priežiūros išlaidos. Tame pačiame šaltinyje apskaičiuota, kad potvynių rizikos valdymo planuose numatytoms priemonėms įgyvendinti iš viso reikės 14 mlrd. eurų, ir tai greičiausiai yra per maža suma. Valstybės narės naudoja įvairius finansavimo šaltinius, visų pirma vandens ir sanitarinių paslaugų tarifus, ES ir nacionalines viešąsias lėšas, taip pat mažesniu mastu mokesčius už vandens ėmimą ir taršą. Apskritai jose mažiau naudojamos privačios investicijos (įnašai) ir novatoriškesnės finansavimo formos, pavyzdžiui, mokėjimo už ekosistemines paslaugas schemos.

Kalbant apie vandens sektoriaus finansinį pajėgumą, minėtame tyrime nustatyta, kad maždaug pusės valstybių narių finansinių išlaidų susigrąžinimo norma yra didesnė nei 90 proc. EBPO[44] nurodė, kad, vertinant ES mastu, vartotojai apytiksliai padengia apie 70 proc. vandens paslaugų teikimo finansinių išlaidų (taikant vandens tarifus), o likusius 30 proc. finansuoja valdžios sektorius. Abiejose ataskaitose nurodomi dideli skirtumai tiek tarp valstybių narių, tiek tarp įvairiausių namų ūkių, žemės ūkio ir pramonės sektorių.

Be to, atrodo, kad su aplinka ir ištekliais susijusių išlaidų susigrąžinimo norma yra mažesnė. Neseniai paskelbtoje Europos Audito Rūmų ataskaitoje[45] atkreipiamas dėmesys į problemas, susijusias su išlaidomis, patiriamomis dėl taršos. Visų pirma pažymima, kad dėl taršos iš pasklidosios taršos šaltinių sunku susigrąžinti didesnes vandens tiekimo paslaugų išlaidas. Plačiau ir geriau taikant principą „teršėjas moka“, teršėjai būtų labiau skatinami mažinti taršą ir jos vengti, taip pat, jei jie investuotų į aplinkos apsaugą. Darant išvadas pagal daugybę vandens telkinių, kurių kiekybinė būklė[46] nėra gera, neatrodo, kad būtų iki galo įvertinta galimybė vandens kainomis geriau atspindėti faktinį vandens trūkumą. Be to, reikia tvariai investuoti į efektyvų vandens naudojimą. Šios pastangos, susijusios su paskatomis ir veiksmingumu, padeda nustatyti kapitalo investicijų, reikalingų veiksmingam ir tvariam vis labiau senkančių vandens išteklių valdymui, dydį.

6. Išvados

Dauguma valstybių narių padarė tam tikrą pažangą nustatydamos su kiekvienu reikšmingu neigiamu veiksniu susijusį atotrūkį nuo geros būklės ir ir priemonių, reikalingų gerai būklei pasiekti, įgyvendinimo lygį. Ši pažanga teikia vilčių, nes bus galima geriau nustatyti priemones ir jų prioritetus. Nustatyta, kad didelė pažanga padaryta įgyvendinant priemones, visų pirma susijusias su taršos mažinimu, taip pat vandens ėmimu ir efektyviu vandens

[43] „Woods &ACTeon“ (2021 m.), *Economic data related to the implementation of the WFD and the FD and the financing of measures* („Ekonominiai duomenys, susiję su Vandens pagrindų direktyvos ir Pagrindų direktyvos įgyvendinimu ir priemonių finansavimu“), Aplinkos generalinio direktorato vardu rengiama ataskaita.
[44] EBPO, *Financing Water Supply, Sanitation and Flood Protection, 2020* („Vandens tiekimo, sanitarijos ir apsaugos nuo potvynių finansavimas, 2020 m.“).
[45] Europos Audito Rūmų Specialioji ataskaita Nr. 12/2021 „ES aplinkos politikos srityse ir veiksmuose principas „teršėjas moka“ taikomas nenuosekliai“, 2021 m. liepos mėn.
[46] Penktoji Vandens pagrindų direktyvos ir Potvynių direktyvos įgyvendinimo ataskaita, COM(2019) 95 *final*.

naudojimu. Teigiamai vertintina tai, kad valstybės narės imasi veiksmų atotrūkiui mažinti. Tačiau akivaizdu, kad dar reikės daug nuveikti, kad būtų įgyvendinti visi Vandens pagrindų direktyvos tikslai. Šiame kontekste ataskaitose nurodoma keletas valstybėms narėms sparčiai įgyvendinti savo priemones trukdančių kliūčių – visų pirma tinkamo finansavimo trūkumas.

Atsižvelgiant į dabartinį ir būsimą klimato kaitos poveikį, vandens kiekio valdymo uždavinys tampa vis aktualesnis visoje Europoje, o tai turi įtakos vandens politikos srities teisės aktų tikslų įgyvendinimui. Potvynių direktyvą apimanti ES teisinė sistema atitinka paskirtį. Tačiau potvynių rizikos mažinimas ten, kur ji didžiausia, ir tada, kai tai labai svarbu, yra kruopštaus ir nuoseklaus įgyvendinimo, kuriam reikia ilgalaikio nuolatinio dėmesio ir tarpvalstybinio bendradarbiavimo, klausimas. 2021 m. vasarą Europoje patirti dramatiški įvykiai rodo, kad norint veiksmingai sumažinti potvynių riziką dar reikia daug nuveikti.

Panašios skubos reikalaujantis klausimas yra ir per mažo vandens kiekio problema. Dėl netvaraus vandens naudojimo visoje Europoje, kurį papildo klimato kaita, išgaruoja didesnis kiekis vandens ir ilgėja ekstremalių sausrų laikotarpiai, o tai dar labiau didina vandens trūkumą vis didesnėse Europos dalyse. Reaguojant į pasaulines klimato, sveikatos, biologinės įvairovės ir taršos problemas, būtina parengti daugialypę atsparumo vandens srityje darbotvarkę.

Įgyvendinant Europos žaliąjį kursą, pradėta rengti atsparumo vandens srityje darbotvarkė ir efektyviam vandens naudojimui skiriamas dėmesys per įvairias teisės aktų peržiūras ir horizontaliosiose strategijose, pavyzdžiui, Žiedinės ekonomikos veiksmų plane ir ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategijoje. Pažanga šiuo klausimu taip pat daroma sektorių lygmeniu, pavyzdžiui, žemės ūkio, energetikos ir transporto srityse. Labai svarbu, kad ji būtų daroma ir toliau.

Veiksminga priemonė, padedanti efektyviau naudoti vandenį ir prisidėti prie veiksmingesnio ir tvaresnio vandens paklausos valdymo, yra vandens kainodara. Ji turi būti atliekama kruopščiai, kad būtų atsižvelgta į vietos sąlygas ir socialines problemas (pvz., pažeidžiamų namų ūkių galimybes gauti įperkamo ir kokybiško geriamojo vandens, kaip skatinama persvarstytoje Geriamojo vandens direktyvoje). Be to, kainodara geriausiai veikia, kai yra derinama su politikos priemonėmis, skirtomis taršai mažinti ir inovacijoms bei investicijoms į efektyvų vandens naudojimą remti.

Investicijos į vandens sektorių yra abiem pusėms naudingas sprendimas, teikiantis naudos vandeniui, biologinei įvairovei ir gamtai apskritai, o kartu skatinantis ekonomikos atsigavimą ir darbo vietų kūrimą. Todėl reikėtų visapusiškai išnaudoti išteklius, skiriamus valstybėms narėms pagal programą „InvestEU“ ir daugiametę finansinę programą. Kartu su Taksonomijos reglamentu[47] dėl tvaraus investavimo, jie gali tapti sisteminių permainų varomąja jėga ir padėti sutelkti pastangas iš nacionalinių ir privačių šaltinių. Papildomų

[47] 2020 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/852 dėl sistemos tvariam investavimui palengvinti sukūrimo, OL L 198, 2020 6 22, p. 13.

galimybių investuoti į ES mokslinius vandens tyrimus ir inovacijas bei geriau susieti jų įgyvendinimą su visuomenės ir piliečių poreikiais suteikia programa „Europos horizontas“[48].

Europa pasiekė lūžio tašką vandens išteklių valdymo srityje: 2022 m. pavasarį turi būti parengti būsimi svarbūs upių baseinų valdymo ir potvynių rizikos valdymo planai. Iki 2027 m., kai nebeliks daugumos galimybių taikyti Vandens pagrindų direktyvoje nustatytų įpareigojimų išimtis ir turės būti užtikrinta gera vandens telkinių būklė, laiko lieka vis mažiau.

Kadangi daugumos ES vandens telkinių būklė vis dar nėra gera, nepaprastai svarbu, kad valstybės narės imtųsi spartesnių veiksmų. Imdamosi būtinų priemonių būsimam atsparumui vandens srityje užtikrinti, tiek valstybės narės, tiek suinteresuotosios šalys turėtų pasinaudoti unikalia galimybe – Europos žaliuoju kursu.

[48] Įskaitant naujos kartos tikslingas platesnio užmojo partnerystės iniciatyvas (Europos Planetos aprūpinimo vandeniu partnerystę (angl. WATER4ALL), Neutralaus poveikio klimatui, tvarios ir produktyvios mėlynosios ekonomikos partnerystę ir mokslinių tyrimų bei inovacijų misijas („Vandenynai ir vandenys“, „Prisitaikymas prie klimato kaitos“ ir „Geros būklės dirvožemiai“).